

Mer om ...

Entreprenad och samverkan

- Entreprenad enligt skollagen är när en kommun, ett landsting eller en enskild huvudman, med *bibehållet huvudmannaskap*, sluter avtal om att någon annan än kommunen, landstinget eller den enskilde huvudmannen utför uppgifter inom utbildning eller annan verksamhet enligt skollagen. Möjligheterna att överlämna uppgifter på entreprenad skiljer sig åt beroende på vilken skolform det handlar om.
- Inom grundskolan, grundsärskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan får uppgifter som avser modersmålsundervisning eller studiehandledning på modersmålet överlämnas på entreprenad till en annan huvudman.
- Inom grundskolan, grundsärskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan får uppgifter som avser fjärrundervisning överlämnas till staten på entreprenad. Inom dessa skolformer får uppgifter som avser fjärrundervisning även överlämnas till en annan huvudman på entreprenad, om uppgifterna är sådana som avser modersmålsundervisning eller studiehandledning på modersmålet.
- Den myndighetsutövning som hör till en lärares undervisningsuppgift, till exempel betygssättning, får överlämnas vid entreprenad om uppgiften att bedriva undervisning kan överlämnas på entreprenad.
- Om entreprenören fått tillstånd av Skolinspektionen att sätta betyg, anordna prövning samt utfärda betyg eller intyg får rektors uppgifter som innefattar myndighetsutövning överlämnas till entreprenören. Detta gäller dock endast inom kommunal vuxenutbildning och särskild utbildning för vuxna.
- Personal som är eller har varit verksam inom enskilt bedriven verksamhet enligt skollagen omfattas av skollagens bestämmelser om tystnadsplikt.
- Samverkan enligt skollagen är när en kommun sluter avtal med en annan kommun eller ett landsting om att *överlåta huvudmannaskap* och ansvar för uppgifter eller insatser inom vissa skolformer och verksamheter. Genom samverkan kan även ett landsting överlåta ansvaret för vissa medicinska insatser till en kommun.

Entreprenad

Entreprenad innebär att en kommun, ett landsting eller en enskild huvudman med bibehållet huvudmannaskap sluter avtal om att någon annan än kommunen, landstinget eller den enskilde huvudmannen utför uppgifter inom utbildning eller annan verksamhet enligt skollagen. Huvudmannaskapet ligger fortfarande kvar på den egentlige huvudmannen, till exempel kommunen.

Trots bestämmelsen i kommunallagen om anknytning till kommunens eller landstingets område eller dess medlemmar, får en kommun eller ett landsting genom avtal utföra uppgifter åt en annan huvudman inom skolväsendet.

Om det inte anges specifika undantag i bestämmelserna om entreprenad ska de bestämmelser som finns för en utbildning eller en annan verksamhet enligt skollagen gälla även vid entreprenad.

Skillnad mellan entreprenad och enskild verksamhet

Entreprenad är inte samma sak som bidragsfinansierad enskild verksamhet, det vill säga när en kommun ger bidrag till en enskild huvudman som bedriver utbildning eller verksamhet utan något uppdrag direkt från kommunen. Detta kan exempelvis vara när en enskild godkänt som huvudman för en förskola av kommunen där utbildningen ska bedrivas. Kommunen är då inte huvudman och har inget direkt ansvar för verksamheten gentemot barn och föräldrar. Kommunen där den fristående förskolan ligger har dock som tillsynsmyndighet i detta fall ansvaret att granska att den fristående förskolan följer skollagen och andra föreskrifter.

Bibehållet huvudmannaskap

Kommunen, landstinget eller den enskilda huvudmannen ansvarar i egenskap av huvudman för verksamhetens innehåll men låter någon annan sköta själva utförandet. Även vid entreprenad beslutar huvudmannen om verksamhetens mål, inriktning, omfattning och kvalitet samt ansvarar för uppföljning och utvärdering av verksamheten. Bibehållet huvudmannaskap innebär också att huvudmannen ska försäkra sig om att undervisningen håller den kvalitet som krävs och genomförs i enlighet med skollagen och andra författningar på skolområdet, till exempel läroplaner och kursplaner.

Bibehållet huvudmannaskap betyder även att om en entreprenör ges i uppdrag av en kommun att utföra uppgifter inom utbildning som kommunen är huvudman för, så är det fortfarande fråga om en kommunal verksamhet i förhållande till barn, elever och vårdnadshavare.

För de delar av verksamheten som överlämnas på entreprenad gäller bestämmelserna i skollagen. Till exempel ska bestämmelser om krav på lärares behörighet uppfyllas vid entreprenad. Vidare ska bestämmelserna i skollagen om elevernas lärande och utveckling, arbetet med trygghet och studiero och bestämmelser om betyg tillämpas. Dessa bestämmelser ska följas av lärare och övrig personal som är verksamma hos entreprenören. Huvudmannen och rektorn ska se till att även andra författningar följs samt tillämpa bestämmelserna om uppföljning och utvärdering även avseende denna del av verksamheten.

Verksamheten på entreprenad är på samma sätt som om den bedrivs direkt av huvudmannen ytterst föremål för tillsyn av Skolinspektionen.

Skolinspektionens tillsyn riktar sig mot huvudmannen och eventuella krav på åtgärder ställs mot huvudmannen.

Entreprenad i olika skolformer och verksamheter

Förskolan, förskoleklass, fritidshemmet och annan pedagogisk verksamhet

Uppgifter inom förskola, förskoleklass, fritidshemmet och sådan pedagogisk verksamhet som avses i 25 kap. skollagen får överlämnas på entreprenad till en enskild fysisk eller juridisk person.

Grundskola och grundsärskola

Inom grundskola och grundsärskola är huvudregeln att uppgifter som inte är hänförliga till undervisningen får överlämnas på entreprenad till en enskild fysisk eller juridisk person. Sådana uppgifter kan exempelvis vara skolmåltider, skolskjuts och elevhälsa.

Även om uppgifter som hör till undervisningen enligt huvudregeln inte får överlämnas på entreprenad inom grundskola och grundsärskola så finns vissa undantag. Undantagen är att uppgifter som avser modersmålsundervisning eller studiehandledning på modersmålet får överlämnas på entreprenad till en annan huvudman. Vidare får en enskild huvudman även överlämna uppgifter som avser modersmålsundervisning till en enskild fysisk eller juridisk person. Dessa uppgifter får dock endast överlämnas på entreprenad om huvudmannen har gjort vad som rimligen kan krävas för att anordna utbildningen inom den egna organisationen.

Gymnasieskola och gymnasiesärskola

Inom gymnasieskolan och gymnasiesärskolan är huvudregeln att uppgifter som inte är hänförliga till undervisningen får överlämnas på entreprenad till en enskild fysisk eller juridisk person. Precis som för grundskolan och grundsärskolan kan sådana uppgifter exempelvis vara skolmåltider, skolskjuts och elevhälsa.

Inom gymnasieskolan får dock uppgifter som avser undervisning i karaktärsämnen som har en yrkesinriktad eller estetisk profil, överlämnas på entreprenad till en enskild fysisk eller juridisk person. Med karaktärsämnen avses de ämnen som gör att varje gymnasieprogram skiljer sig från de andra gymnasieprogrammen (de programgemensamma ämnena, inriktningarna och programfördjupningen).

På motsvarande sätt som i grundskolan och grundsärskolan får uppgifter som avser modersmålsundervisning eller studiehandledning på modersmålet överlämnas på entreprenad till en annan huvudman. Vidare får en enskild huvudman även överlämna uppgifter som avser modersmålsundervisning till en enskild fysisk eller juridisk person. Dessa uppgifter får dock endast överlämnas på entreprenad om huvudmannen har gjort vad som rimligen kan krävas för att anordna utbildningen inom den egna organisationen.

Kommunal vuxenutbildning och särskild utbildning för vuxna

Uppgifter inom kommunal vuxenutbildning och särskild utbildning för vuxna får överlämnas på entreprenad till en enskild fysisk eller juridisk person. Inom dessa skolformer får även rektors uppgifter som innefattar

myndighetsutövning överlämnas vid entreprenad. Det förutsätter dock att entreprenören fått tillstånd av Skolinspektionen att sätta betyg, anordna prövning samt utfärda betyg och intyg, s.k. betygsrätt. Betygsrätten omfattar **inte** rätten att utfärda en gymnasieexamen, gymnasiearbete, delkurser, orienteringskurser, individuella kurser samt gymnasiesärskolebevis.

Regeringens medgivande krävs i andra fall

Om det finns särskilda skäl får regeringen efter ansökan av en kommun, ett landsting eller en enskild huvudman även i andra fall än som anges ovan medge att kommunen, landstinget eller den enskilde huvudmannen överlämnar åt någon annan att bedriva undervisning inom skolväsendet på entreprenad.

Fjärrundervisning

Med fjärrundervisning avses en interaktiv undervisning som bedrivs med informations- och kommunikationsteknik där elever och lärare är åtskilda i rum men inte i tid.

Fjärrundervisning får anordnas i moderna språk, modersmål, samiska i sameskolan och teckenspråk. Fjärrundervisning får också användas för att ge elever studiehandledning på modersmålet och integrerad samisk undervisning i grundskolan.

Inom grundskolan, grundsärskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan får uppgifter som avser fjärrundervisning överlämnas till staten på entreprenad. Inom dessa skolformer får uppgifter som avser fjärrundervisning även överlämnas till en annan huvudman på entreprenad, om uppgifterna är sådana som avser modersmålsundervisning eller studiehandledning på modersmålet. Dessa uppgifter får dock endast överlämnas på entreprenad om huvudmannen har gjort vad som rimligen kan krävas för att anordna utbildningen inom den egna organisationen.

Överlämnande av myndighetsutövning

Rektors uppgifter

Den myndighetsutövning som tillkommer rektorn genom bestämmelser i skollagen kan, som nämnts ovan, som regel inte överlämnas till entreprenören. Rektor vid den skolenhet som ansvarar för utbildningen ansvarar därmed fortsatt för att t.ex. utfärda betygsdokument även när utbildningen bedrivs på entreprenad.

Lärares uppgifter

En kommun, ett landsting eller en enskild huvudman kan överlämna den myndighetsutövning som hör till en lärares undervisningsuppgift inom ramen för att man överlämnar uppgiften att bedriva undervisning på entreprenad. Detta handlar främst om betygssättning. Det kan dock även vara fråga om disciplinära och andra särskilda åtgärder.

Vuxenutbildning och betygsrätt

I de fall kommunal vuxenutbildning och särskild utbildning för vuxna

anordnas på entreprenad får den myndighetsutövning som hör till rektorns uppgifter överlämnas till enskild entreprenör under förutsättning att entreprenören av Skolinspektionen har fått tillstånd att sätta betyg, anordna provning samt utfärda betyg och intyg.

Krav på lärares kompetens

När en huvudman överlämnar uppgiften att bedriva undervisning på entreprenad gäller samma kompetenskrav för den som undervisar hos entreprenören som om utbildningen hade anordnats i huvudmannens egen skola. Oavsett om undervisningen bedrivs av huvudmannen eller har överlämnats på entreprenad har alla elever rätt till utbildade och kvalificerade lärare. Bestämmelserna i skollagen är inte direkt tillämpliga på entreprenören, utan riktar sig till huvudmannen som fortfarande har ansvar för att verksamheten följer skollagens bestämmelser. Detta gäller även inom vuxenutbildningen, oavsett om huvudmannen anlitar en enskild utbildningsanordnare som har fått betygsrätt eller inte. Kraven på den undervisande personalens kompetens måste därför regleras i avtal mellan huvudmannen och entreprenören.

Tystnadsplikt

Skollagen innehåller bestämmelser om tystnadsplikt för personal i enskild verksamhet som bedrivs med stöd av skollagen. För den som är eller har varit verksam inom enskilt bedriven entreprenadverksamhet gäller att han eller hon inte obehörigen får röja vad han eller hon i sådan elevhälsoverksamhet som avser psykologisk, psykosocial eller specialpedagogisk insats eller i särskild elevstödande verksamhet i övrigt har fått veta om någons personliga förhållanden. Han eller hon får inte heller obehörigen röja uppgifter i ett ärende om tillrättaförande av en elev eller om skiljande av en elev från vidare studier.

Samverkan

Samverkan är när en kommun sluter avtal med en annan kommun om att denna ska ta över ansvaret för kommunens uppgifter inom förskola, fritidshem, annan pedagogisk verksamhet, kommunal vuxenutbildning eller särskild utbildning för vuxna. En kommun får också sluta avtal med ett landsting om att detta ska ta över ansvaret för kommunens uppgifter inom kommunal vuxenutbildning på grundläggande eller gymnasial nivå eller inom särskild utbildning för vuxna.

Vid samverkan överlämnas uppgifterna från en huvudman, vilket till skillnad från entreprenad innebär att ansvaret för verksamheten följer med vid överlåtelsen.

Medicinska insatser inom elevhälsan

Elevhälsans medicinska insatser har som regel samma huvudman som

utbildningen.

En kommun får dock som huvudman överlåta ansvaret för de medicinska insatserna inom elevhälsan till ett landsting, om kommunen och landstinget är överens om detta. På samma sätt får ett landsting överlåta ansvaret till en kommun.

Staten eller en enskild får som huvudman överlåta ansvaret för de medicinska insatserna inom elevhälsan till en kommun eller ett landsting, om huvudmannen och kommunen eller landstinget är överens om detta.

Aktuella bestämmelser och förarbeten

Det här materialet bygger på bestämmelserna i skollagen (2010:800), skolförordningen (2011:185), gymnasieförordningen (2010:2039), förordningen (2011:1108) om vuxenutbildning samt propositionerna

Den nya skollagen – för kunskap, valfrihet och trygghet (prop. 2009/2010:165).

Möjligheter till fjärrundervisning (prop. 2014/15:44)

Ökad individanpassning – en effektivare sfi och vuxenutbildning (prop. 2014/15:85)

Fjärrundervisning och entreprenad – nya möjligheter för undervisning och studiehandledning på modersmål (prop. 2015/16:173)

Bestämmelser

Definitioner – 1 kap. 3 § skollagen (2010:800)

Entreprenad och samverkan – 23 kap. skollagen (2010:800)

Tystnadsplikt – 29 kap. 14 § andra stycket skollagen (2010:800)

Fjärrundervisning – 5 a kap. skolförordningen (2011:185) och 4 a kap. gymnasieförordningen (2010:2039)

Myndighetsutövning – 1 kap. 4 § förordningen (2011:1108) om vuxenutbildning

Betygsrätt för vuxenutbildning – 6 kap. förordningen (2011:1108) om vuxenutbildning

Allmänna befogenheter – 2 kap. 1 § kommunallagen (1991:900)

Läs mer på www.skolverket.se